

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 marca 2024 r.

Pozycja 55

POSTANOWIENIE

z dnia 8 listopada 2023 r.

Sygn. akt Ts 286/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący

Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca

Piotr Pszczółkowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 28 czerwca 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględniać zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 grudnia 2022 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o stwierdzenie, że: 1) art. 130 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie zwrotu: „jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty” jest niezgodny z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2; art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji; 2) art. 398²³ k.p.c. w zakresie wyrażenia: „jako sąd drugiej instancji” jest niezgodny z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 3) art. 101 i art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zm.; dalej: u.k.s.c.) są niezgodne z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Skarżący twierdzi, że zakwestionowane w skardze art. 101 i art. 102 u.k.s.c. są przepisami blankietowymi niezawierającymi żadnych zasad rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów. W ten sposób naruszają prawo do „rzetelnej, przewidywalnej i jednoznacznej” procedury sądowej. W tym stanie rzeczy niezgodny z powyższym prawem jest zakwestionowany w skardze art. 130 § 1 k.p.c., który – jak zauważył skarżący – nakazuje zwrócić pozew, jeśli strona nie spełni obowiązku fiskalnego. Poddany kontroli Trybunału art. 398²³ k.p.c. w zakresie wskazanym w *petitum* skargi pozbawił natomiast skarżącego „prawa do

rzeczywistej kontroli międzyinstancyjnej a więc do rozpoznania «sprawy» przez właściwy Sąd II instancji będący sądem przełożonym nad tym który określoną sprawę bada po raz pierwszy». Skarżący zarzucił bowiem, że orzeczenie referendarza sądowego, który jest urzędnikiem, nie jest orzeczeniem niezawisłego sądu.

Postanowieniem z 28 czerwca 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 17 lipca 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, stwierdziwszy, że zakwestionowane w niej art. 101 i art. 102 u.k.s.c. oraz art. 398²³ k.p.c. nie były podstawą postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 29 września 2022 r. (sygn. akt [...]), tj. orzeczenia, w związku z którym skarżący wystąpił do Trybunału. Powyższe przepisy miały zastosowanie w postępowaniu zakończonym prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z 5 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]). W zakresie, w jakim skarżący zakwestionował art. 130 § 1 k.p.c. skarga nie spełniała natomiast warunku, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

W zażaleniu złożonym 24 lipca 2023 r. (data nadania) skarżący zażądał skierowania przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności art. 61 ust. 4 (błędnie oznaczonego jako art. 60 ust. 4) u.o.t.p.TK z art. 190 ust. 5 Konstytucji, a także art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5 Konstytucji oraz zawieszenia postępowania do czasu rozpoznania wniosku. Skarżący wniósł także o uchylenie zaskarżonego postanowienia i skierowanie skargi do merytorycznego rozpoznania.

Odnosnie do podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu skarżący zwrócił uwagę na to, że w świetle orzecznictwa Trybunału „przedmiotem zaskarżenia może być każdy przepis użyty w toku postępowania przez Sąd zarówno I jak i II instancji, jeśli przepis ten miał wpływ na ostateczny wynik postępowania w sprawie w jakiej wniesiono skargę konstytucyjną” (s. 2). Według niego „zaskarżona norma” (skarżący zapewne miał na myśli art. 101 i 102 u.k.s.c. oraz art. 398²³ k.p.c.) była użyta w toku postępowania, dlatego, wbrew temu co wskazano w postanowieniu, może być przedmiotem złożonej w Trybunale skargi. Odnosnie natomiast do art. 130 § 1 k.p.c. skarżący zarzucił, że rozstrzygnięcie Trybunału w tym zakresie ma charakter merytoryczny i z tego powodu „jest formalnie niedopuszczalne”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Odnosnie do żądania skarżącego „skierowani[a] przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego” o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK, należy zauważyć, że ani Konstytucja, ani przepisy u.o.t.p.TK nie przewidują takiej formy aktywności procesowej. Nie upoważniają także Trybunału do wszczęcia postępowania *ex officio*. W obowiązującym stanie prawnym z wnioskiem o zbadanie hierarchicznej zgodności aktów prawnych mogą wystąpić do Trybunału wyłącznie podmioty określone w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 ustawy zasadniczej. Każdy natomiast, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w u.o.t.p.TK wystąpić do Trybunału ze

skargą konstytucyjną (art. 79 ust. 1 Konstytucji). Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, że sformułowany przez skarżącego w zażaleniu wniosek nie wywołuje żadnych skutków procesowych.

3. Trybunał stwierdza, że zarzuty postawione w złożonym środku odwoławczym nie podważają podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

3.1. Skarżący nie zakwestionował w zażaleniu ustaleń Trybunału co do braku tożsamości podstawy prawnej orzeczenia wydanego w jego sprawie (tj. postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 29 września 2022 r., sygn. akt [...]) i przedmiotu zaskarżenia (tj. art. 101 i art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1144, ze zm.; dalej: u.k.s.c. i art. 398²³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego; obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, ze zm.; dalej: k.p.c.). Podniósł natomiast, że przedmiotem skargi może być każdy przepis „użyty w toku postępowania przez Sąd zarówno I jak i II instancji”. Formułując powyższą tezę, skarżący nie wziął jednak pod uwagę tego, że orzeczenie, w którym miały zastosowanie zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy, prawomocnie zakończyło postępowanie w sprawie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. W związku z tym wyczerpało drogę prawną, o której mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. Nie jest zatem rozstrzygnięciem wydanym w toku postępowania. Orzeczenie, w związku z którym skarżący wniósł skargę do Trybunału, oddaliło natomiast zażalenie o zwrocie nieopłaconego pozwu. Z tego wynika, że Sąd Apelacyjny – jak wskazał Trybunał w zakwestionowanym postanowieniu, a czego skarżący w żaleniu także nie zakwestionował – nie rozstrzygał ani w kwestii zwolnienia skarżącego od kosztów sądowych (art. 101 i art. 102 u.k.s.c.), ani skargi na orzeczenie referendarza sądowego (art. 398²³ k.p.c.).

3.2. Za niezasadny należy uznać sformułowany w zażaleniu zarzut, jakoby na etapie wstępnej kontroli Trybunał dokonał merytorycznej oceny skargi (w zakresie art. 130 § 1 k.p.c.).

Zdaniem składu rozpoznającego zażalenie Trybunał Konstytucyjny nie przekroczył granic wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej. Skarżący zdaje się nie dostrzegać, że ustawodawca precyzyjnie określił warunki formalne wniesienia skargi konstytucyjnej (art. 44 ust. 1, art. 53 oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), a na Trybunał Konstytucyjny nałożył obowiązek zbadania, czy zostały one spełnione (art. 61 ust. 1 u.o.t.p.TK). Jednym z tych wymogów jest przewidziany w art. 79 Konstytucji i potwierdzony w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK warunek uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Rozpatrywana skarga została poddana procedurze kontrolnej, a jej wynik okazał się negatywny dla skarżącego – Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarżący nie uzasadnił zarzutu niekonstytucyjności art. 130 § 1 k.p.c. Powyższa ocena nie ma charakteru merytorycznego, nie dotyczy bowiem zgodności art. 130 § 1 k.p.c. z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2; art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji.

Mając powyższe na względzie, Trybunał Konstytucyjny nie uwzględnił zażalenia.